

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

A VILÁG BANKÁRJA

AMERIKA igazi erejét gazdagságának igazi nagyságát csak a világháború kitörése óta ösmérhette meg a nagyvilág. A háború kitörése előtt kalandos históriák, regényes felületes elmélkedések emlékeztek meg az amerikai milliomasokról és milliókról és mesészerű leírások fejtegették Amerika tömegtelen, kimeríthetetlen gazdagságát. A világháború kitörésével véget értek a mesemondó-idők. A legszörnyűbb valóságok követeltek utat és hajszaifinomságokra berendezett mérlegekben mért mindent a nagyvilág. A háromszélesztendős világháborúban sok új igazságot állapított meg a mindent felkavaró vihar. Új igazságokat teremtett az új helyzet és forradalmi változásokon esett keresztül a világ gazdasága. A háború kitörése, példátlanul álló kivételes helyzetet teremtett az Egyesült Államokban. Előrelátható bizonyosság volt, hogy az európai nagy országok versengése és verekedése, a semleges Egyesült Államok gazdasági és politikai nyeresége lesz. A háború kitörésétől kezdve özönlött az arany Amerikába. De nem ezért a gazdasági előnyért ragaszkodott a végeletekig semleges-ségéhez Amerika. Az Egyesült Államok elvei, az alkotmány szentsége és az erkölcs oszlopai tiltották meg, hogy időelőtti háborúba keveredjék a világ legbékésebb köztársasága. Amerika akkor lépett a küzdőporondra, amikor nem állott előtte más út nyitva, amikor nem volt más választása. A német császári kormányzat vakvága teremtette azt a helyzetet, melyből az egyedüli becsületes kibontakozás a hadviselés volt. A háború viharása alatt minden oldalról elhangzottak a vádak, hogy Amerika tulajdonképpen kamatoztatta az európai vérontást, hogy páholyból nézi végig a véres színhátékat és az előadás minden hasznát, minden lelkiismereti furdalás nélkül — zsebrevégja. Németország nyíltan azzal vádolta az Egyesült Államokat, hogy meghosszabbítja a háborút, hogy azért hosszabbítja meg a vérontás korszakát, hogy minél több, minél nagyobb anyagi előnyöket biztosítson.

Az első komoly alkalom tün-

etöleg bebizonyította azonban, hogy Amerika nem az önzés, nem a lelkiismeretlenség hazája. Az Egyesült Államok önzetlenül, minden egyéni cél nélkül nyult fegyverhez, csak azért, hogy az emberi szabadságnak, a jogok és törvények szentségének világhatalmát biztosítsa. Az Egyesült Államok nem kereste az alkalmat a háborús pénz-szerzésre. Az Egyesült Államokat még a legszélsőbb rosszakarat sem gyanúsíthatja azzal, hogy része volt a borzalmak előidézésében, hogy "diplomáciai", vagy politikai, vagy gazdasági uton támogatta, elősegítette azt a kialakulást, mely kirobbantotta a világháborút. Az Egyesült Államok semmivel sem segítette elő azt az eredményt, mely a világ kinstárának, a világ bankárjának tette meg Amerikát.

A világ gazdasági történelmében példátlanul áll az Egyesült Államok három esztendő alatt az Egyesült Államok nemzetközi egyenlege súlyosan megváltozott az "adós" nemzet "hitelző" nemzeté lépett elő. Soha egyetlen nemzet hitelviszonyai nem változtak meg ily óriási mértékben, ily rövid idő alatt.

Az Egyesült Államok háborújának nagy gazdasági hatása lehet a jövőben; kedvező hatása. Történelmi tény, hogy a porosz-francia háború után, gazdaságiilag oly gyorsan "összeszedte" magát Franciaország, hogy az egész világ esodálkozott rajta. Bismarck azt képzelte, hogy az ötezermillió hadisarczal hosszú időre megbénítja Franciaország gazdasági helyzetét. És a franciák jóval előbb fizették meg az akkoriban hihetetlenül nagy összeget, mint amikor esedékessé vált. A hadisarcnak közvetlen következménye az lett, hogy a francia nép elkezdett takarékoskodni és folytonosan szaporodott azoknak száma, akik vállalkozásokba fektették és így gyümölcsöztették pénzüket. A porosz-francia háború után a világ bankárja lett Franciaország és a nemzetközi piac dus jövedelmet biztosított az országnak. Hasonló helyzetben van ma az Egyesült Államok. A háborús helyzet takarékosra készíti a népet. Az Egyesült Államok háborús költ-

segeit és a szövetségesek támogatását a nép pénze fedezi olyan arányokban, amintőre nem volt még példa ebben az országban. A háború tartama alatt, minden ember kénytelen gazdaságos beosztással élni és bizonyos, hogy a háború után nem szünnék meg ezek az erények és végeredményében nemzeti kincs lesz az észserüi gazdálkodás.

A világháború eddigi hatását tüntetően jellemzik a számadatok, melyek ha másért nem, nagy saáguk miatt követelnek érdeklődést. Amikor a háború felhői fenyegették Európát, a háború kitörése előtt, 1914 júliusában az Egyesült Államoknak körülbelül 5000 millió dollár adóssága volt külföldön. Ennek az adósságnak csekély része volt rövid időn belül esedékes. Nagyrésze olyan értékpapirokból állott, melyekkel bármikor elárashatták volna a piacot a külföldi birtokosok. Pontos megbízható adatok igazolják, hogy 1917 januárjában 2.074 millió dollár ára amerikai vasuti részvény és kötvény volt "idegenek" birtokában. A következő két esztendő alatt, ezeknek az értékpapiroknak több mint fele visszavándorolt Amerikába, így tehát ez alatt az idő alatt, több mint 250 millió dollárral csökkent az Egyesült Államok külföldi adóssága. Az 1915-dik esztendő őszén folyósították Amerikában az első kölcsönt az angol-francia érdekeltségnek és ezzel megtörtött a jég, szabad utat nyertek a külföldre vágódó kölcsönök. Az amerikai-német háború kitörése előtt elérték ezek a kölcsönök a 2500 millió dollárt és ezzel megszűnt az a helyzet, hogy Amerika "tartozott" Európának. Ugyanezalatt az idő alatt a szövetségesek országaiból több mint 1000 millió dollár értékű arany érkezett az Egyesült Államokba, a hadiárak és élelmicikkek ellenértéke gyanánt. A gazdasági helyzet legmegbízhatóbb fokmérője a kiviteli mérleg. Az utolsó három esztendő alatt a külforgalom az Egyesült Államok javára 6,865 millió dollár volt. Ennek az összegnek jelentőségét csak akkor értékelhetjük kellőképpen, ha tekintetbe vesszük, hogy a háborút megelőző három esztendőben a kereskedelmi mérleg mindössze

1,674 millió dollárt jelentett az Egyesült Államok javára.

Amióta részese a háborúnak az Egyesült Államok, a szövetségi kormány több mint 4000 millió dollár kölcsönt adott a szövetségesek csoportjához tartozó országoknak. A szövetségi törvényhozás felhatalmazta a kormányt, hogy 7000 millió dollárig nyújtson hitelt. Ezek a számadatok azt jelentik, hogy amíg 1914-ben az Egyesült Államok 5000 millióval tartozott Európának, addig most 7000 millió dollárt tesz ki a követelése. Nem csak letörlesztette teljes adósságát Amerika, hanem nemsokára még egyszerűbbé lesz követelése, mint tartozása volt. Ennek a változásnak pedig egyenesen az a következménye, hogy amíg a háború előtti időkben évenként 250 millió dollár kamatot fizetett Európának Amerika, addig a háború követő időkben még ennél is nagyobb kamatbevételekre számíthat. Egyszerűen nem tulzás és nem tévedés, amikor azt állítjuk, hogy a nagyvilág bankárja lett az Egyesült Államok.

A világháborúval egvidejűleg ér véget azonban az Egyesült Államok nagyarányú pénzülete. Az ugynevezett háborús üzleteknek egyszeriben végeszakad. A háborúban kimerült Európának elsősorban ipartermékekre lesz szüksége a nagy ujjáteremtő, új-jáépítő munkálatokhoz. A béke első esztendeiben az ipari termékek szédületes sokféleségére és tömegére lesz szüksége minden európai országnak. Ebben a versenyben kell megállnia helyét Amerikának és, amint magához ragadta a vezetést a pénzügyben, épp úgy magához kell ragadnia az iparban és kereskedelemben. A háború utáni idők gazdasági fellendülése egyenesen a kiviteli kereskedelemtől függ majd. A kiviteli kereskedelem erősödése az ország gazdasági helyzetének, a jólétnek fokmérője. Az 1910-dik esztendő óta oly hatalmas arányokban és oly gyors iramban emelkedett az ipari termelés esztendőnként, mint a népesség öt esztendőben. És ez a tény egyuttal előreveti árnyékát a jövőnek, melyről előrelátó amerikai kereskedők, bankárok és termelők már ma komolyan gondolkodnak.

Előítélet nélkül

A napokban egy különös ember nyitotta rám az ajtót, ugyszólván minden kopogtatás nélkül. Olvasásba voltam elmerülve és ilyenkor nem nagyon kedves az ember.

— Méltóztassék helyet foglalni. Mit parancsol velem?

Az idegen merően rám nézett. Csak akkor vettem észre, hogy a pillantása ismerős. Valami ifjúkori emlék, vagy éppen gyermekkori. Az ilyen emlékek mindig olyanok, mint az ablakon belépő napsugár.

Jobban megnéztem. Kerek, nyomott feje, sárgás arebbre és borostás, hegyes álla nem volt bizalomkeltő. A bal arcát a szemé szögleténél egy mély forradás tette ruttá. Valamely szurás vagy golyó nyoma lehetett. Az ilyen forradások nyugtalan gondolatokat ébresztenek.

A ruhája is bizonytalan volt. Posztó és szabás előkelő, de meglehetősen elviselve. Az olyan emberek járnak így, a kik fölülről lefelé esnek, de egy darabig még erősen ragaszkodnak a felsőbb osztályok külső ismertetőjeleire. Egy kissé sajnálni is kezdtem... Kérdésem zavarba ejtette. Köbéselt.

— Ugy látszik, ön már nem ismer. Hja!... Vállat vont és a szobában levő néhány művészi tárgyról jarratta a szemét. — Hja: donec eria felix, multos numerabis amicos.

Az iskolai közmondásról és a hangultról hirtelen eszembe jutott a neve:

— Hopp, Angerfelder Sándor, ugy-e, az?

— Ha, ugy méltóztatik gondolni, igen. De már rég Abád S. Zoltán.

— A híres madarász és béka-yadász, ugy-e?

— Ugyanaz, szolgálatára.

— És a későbbi nagy materialista-filozófus.

— Ezt a címet önnek köszönöm, az egyetemről. Valójában csak egy filozófiai gondolatom volt egész életemben, mint a hogyan a szunyognak is csak egy nótája van.

Most már erre is visszaemlékeztem.

— Igen, igen, az ugyebár, hogy az egész emberi társadalmi élet csupa előítéletből áll. És hogy az állatok a legkövetkezőbb bölcsék. És hogy az egész haladás csak abból áll, hogy előítéleteinkből kivetkösünk.

— Ugyanaz. Pompás emlékező képessége van, gratulálok.

Röstelltem, hogy magáz és rászóltam. Az embert erre a jobb frásze kötelezi.

— Semmi öni Szervusz Sanyi. No, ez derék, hogy annyi idő után összekeverülök veled is. Azt hittem, hogy már végképpen eltűntél ebből az előítéletes világból. A neved után rád sem ismerjem volna.

Abád S. Zoltán önértetesen fásta meg a kezemet és egy kis keserűséggel tette hozzá:

— A cifferblattom után sem. Többször találkoztam veled az utcán. Egyszer rám is néztél, de ugy gondoltam, ez a kis sebhely tévedésbe ejti egykori barátaimat.

— Meglehet, az volt az oka.

Ugy-e, valami golyónak a nyoma. Szereltem? Öngyilkossági kísérlet, ami, hála Istennek, nem sikerült. Vagy háboruban jártál azóta?

— Több. Az étellel hadakoztam, barátom. Mindenkiel. Szóval az előítéletekkel. Ott kaptam. Beesülettel.

— Különös, nem értem.

— Látod, pedig éppen te vagy az egyetlen, aki meg fogod érteni. Az írásaidat sokszor olvastam és abból látom, hogy még mindig esküdt ellensége vagy az előítéleteknek te is, mint a hogyan én is az voltam, vagyok és lesznek. A fölvilágosodás, a teljes fölvilágosodás és minden előítélet eldobása, ez a jövő zenéje.

Abád S. Zoltán eközben csakugyan minden előítélet nélkül, egy millionos szakértelmével szivta a karesu Fedák-flórt (ez is név-változtatás), amelyre a viszontlátás öröme rágyújtottunk. De mi azt a nagy filozófiai egyetértést illeti, attól egy kiesít fáztam. A visszaemlékezés is csak részben igazolta.

Igy például arra határozottan emlékszem, hogy a madarász dolgában egyetértettünk, sőt én egy kétféle fáról egyszer le is estem (fejfel lefelé), a hová ő küldött föl előre. De ezt az egyet értést elhomályosítja valami. Abád S. Zoltán ugyanis nekem akkor előre eladta a füzesben fogandó aranytoroku madarakat, még pedig hármát egyszerre, de sohasem szállította. Később rájöttem, hogy ilyen madarak nálunk egyáltalában nem is tartózkodnak.

Továbbá egyszer kétheti uszonnapézem fejében két ezután megfogandó teknősbéka szállítására is kötött velem becsületes szerződést. De mivel a teknősbékek kékstek, megkérdeztem a természetrajz tanárát, hogy a mi ré-tünkün tenyésznek-e teknőcök, a mire a tanár röviden csak annyit mondott, hogy "szamár". De ezt későn tudtam meg, mert akkor már letelt a kétheti részletfizetés.

Mindez csak ugy átsuhant a fejemen, mialatt a jövevény möhön folytatta:

— Ez azonban csak elmélet. A gyakorlat az, hogy gazdag ember is voltam már. Annak a józan, egyszerű igazságnak köszönhetőtem, a mit veled együtt vallottam és vallok. Hogy tudniillik az egész társadalmi élet előítéleteken nyugszik, a melyeket az okos ember nem tartozik tisztelni. Így például ezek a mi erkölcesink. Csupa konvenciók, kitalálások. Azok számára valók, akik ostobák, gyöngék és a kik normális szavakkal bátyázzák körül magukat az okosabbak, vagyis az erősebbek ellen. Tehát akadály az emberiség haladásának. Például a vallás is; no ez meg éppen...

— Tudod mit, Sanyi, most ne kezdjük újra ezeket a dolgokat. Mondd el inkább, hogyan lettél gazdag ember? Mert ez már valami.

— Az, kérlek, nagyon egyszerű volt. Azt tudod, hogy az egyetem felhagytam és egy bankba léptem be. Akkor voltak azok a nagy alapítások. A sok haszon-

talau doktrina helyett valami való-ságra, kézzelfoghatóra szomjaztam.

— Erre homályosan emlékszem.

— Nem bírtam belátni, miért maradjak én szegény ördög, a mikor annyi ostoba ember meg-gazdagodik. Csakhamar rámbiz-ták a pénztárt. Százézer számra hevert benne a pénz és a papiros. Ez is előítélet. Műnek hever az a tenger sok pénz hasznave-tetlenül? Kiemeltem a fölőle-tet és tőzdeügyletekbe bocsát-koztam vele. Nagyobb emberek is tettek már így, mint én. A dolgot biztosnak láttam és be is ütött. Nagy összegeket nyertem s azután a pénztárba visszatet-tem a pénzt. Még a folyó kama-tokat is becsületesen elszámoltam a bank javára.

— Hm! És hogyha elveszett volna? Hiszen ez végre is sik-kasztás volt, vagy mondjuk: le-hetett volna.

— Lehetett volna! Látod, ez az. Lehetett volna. Ez nem be-széd. Lásd, a gazdag ember fia, ha a más pénzt elküldi, az apja kifizeti helyette. És az nem sik-kasztó. Nálunk is volt két eset. Miért legyen éppen én sikkasztó és az nem? Ez nem igazság, csak véletlen. A gazdag ember törvénye és a szegény ember elő-ítélete. Tulttettem magam ezen az előítéleten és jól tettem.

— És azután mi lett?

— Azután megházasodtam.

— Gazdagon, bizonyosan?

— Látod, ez is naiv kérdés. Csodálom, hogy éppen te kérde-zed. Nemesak gazdagon, hanem dusan. És hozzá még a feleségem szép is volt. Gyönyörű, bájos te-remtés. Az utca után néztek az emberek és a fogukat szivták. A pénz is nagy erő, a szépség is. A kettőt egyesítettem és minden előítélet nélkül új üzletet kezd-tem. Most már a magamét. Föl-ségesen ment minden. A módszerem mindig az volt, a mi kez-dettől fogva. A nálam letett holt értékeket megelevenítettem és nemsokára fogaton kocsiztunk az Andrassy-uton.

— Te, akkor már megvolt az új neved? Mintha emlékeznék már erre a névre is.

— Ugy-e! Hát persze, hogy megvolt. A régi név is előítélet, ugyebár? De az még nagyobb előítélet, hogy azt hazafiságból kell cserélni. Kívánja ezt a ha-za, pl. a régi gróftól, az új báróktól és a millionosoktól? Hát, ha nem kívánja, miért ki-vánná tőlem? Hol itt az igaz-ság? A nevetem egyszerűen azért változtattam át, hogy teremthes-sek, alkothassak. Új értékeket, új vagyont, a mi még nem volt. Ez realitás. Ez komoly dolog, a minék sulya és tartalma von. Oktalan ember az, a ki az egyik előítéletet a másikkal cseréli be. A cserének legyen eredménye. Kezdtém fájni ettől a felvilá-gosodott embertől.

— No, és használt?

— Kétségtelenül. Az emberek ugy indulnak a tetszetős dolgok után, mint a lepkek éjjel a lám-pafény után. Az új nevemben megbiztak és én elkezdtem a a millionos pályát...

— Be is végezted.

— Ha egyedül rajtam állott volna, akkor igen. Jól kezdődött. Az acélszekrényem tele volt ide-gén papirosokkal. Igaz, hogy néha voltak némi muló fizetési nehézségeim is...

Egy kissé gondolkozott, azután pedig fordított egyet az elbeszélésen:

— Tudod-e te, mi egy asszony?

— Nem én. Okosabb emberek is foglalkoztak ezzel a kérdéssel, de azok sem tudtak a fenekére jutni.

— Nohát, én igen. Az asszony egy tetszetős, szép előítélet. En-nél is több: a megtevesztett elő-ítélet. Az előítélet, mely lakto-pánban jár, Kugler-süteményt eszik, zongorázik és száforintos kalapot visel. De azért előítélet marad.

Önkénytelenül mosolyogtam, a mi Abád S. Zoltán feltűnően ingerelte. Sárga arca kipirosodott egy kissé és ipulatosan folytatta:

— Te még mosolyogsz hozzá? Hallgass csak ide. Egy este, a mint a szobámban a napi pénz-forgalmat leszámolom, beront hozzám a feleségem. Halvány volt és ruhája kissé zilált. Készöntés nélkül rámkialt:

— Höl vannak a gróf értékpa-pirjai? Azonnal adja ön ide őket. Szokása ellenére magázott és a szemé zöld villámokat szórtak. Nyugodtan válaszoltam neki:

— Edesem, mi történt veled és mi közöd neked a gróf papirosai-hoz?

Mint valami furia, magából ki-kelve, válaszolt:

— Gazember! Tudja ön, mi történt?

Ámulva néztem reá. Megállás nélkül folytatta:

— Az történt, hogy a gróf megtudta, hogy ön az ő papirosait zálogba tette, játszik velük a tőzsdén és egyre veszít. Tőle magától tudom. Most már tudom azt is, hogy kihez van sze-rencém önben! Azonnal adja ide a pénztárkulesokat. Ott vannak ékszerem is. Vagy azokat is el-sikkasztotta ön?

Gyöngéden megcsipkedtem az álláncskáját és esitítottam:

— Csillapodjál, edesem. A gróf értékpapirosai meg fognak ke-rülni, különösen, ha a te szép, márasztaló szemeid is közremű-ködnék, hogy egy kis időt nyer-jek. Nem tagadom, hogy a papi-rosok némi kis veszedelemben fo-rognak. Ez az átkozott politika! Dehát jó házastársnak támoga-tniuk kell egymást.

Az asszony még jobban elhal-ványodott és most már metsző hangon folytatta. Extázisba esett és a selyemruháját tépni kezdte.

— Ez a ruha is becsületesség. Gazember, nyomorult! Hát tud-ja meg, a gróf betört hozzám és az ön üzleti vakmerőségét a ma-ga vakmerőségével akarja viszo-nozni. Valóban kézzelfoghatólag magyarázta meg az ön gyalá-zosságait. Megértettem mindent és a gróft kidobattam. A rend-őrséghez ment... Adja ide azon-anal a pénztárkulesot!

Egy kissé meg voltam hökken-ve. Ugy látszik, az asszony nem értette meg az én előítélet nélkül való gondolkodásomat s most, a

(Folytatás a 7-ik oldalon)

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

— Be is végezted.

IRTA: KENEDI GÉZA.

A gero

I.

AZZAL kezdetném, a vas volt, hogy tünderkisasszonyok tá harmatos fűvön, hogy a li volt színvel, ragyogó lattal, de csak az a mond akkor történt, mikor a tizenkét forint volt.

Csak valami kevesse a perosz háboru után. lékszem rá, a mikor v ciókon egy nap huszsz pihent nagyfejű barátó hemson-féle gözös. A t teji voltak tömve em gal, koca hadfiakkal, rosszal állt a mander, kás parasztlényekkel pü munkás-alakkal, a annyian a Busul a len kelték, s a kiknek a csak egy pár szál g jelezte, hogy ők is a e gében utaznak. Aztán a felfordulás és a z napjaira is, mikor az nyargaló teher-vonat lehetett az állomáson. A meddig csak látha mem, Ártándtól Pete denütt teherkocsik ca hallottam, hogy eze mind buzát szállítan egyszerre elcsöndesed lág: esténkiat, mielőtt lefektettek, a lámpa mely most rám veti gát, apám felolvasta anyámnak, s egyszer tudom hogyan, megta szót: Kömigréc.

A katonák nem jó oly szép rendben, m mentek, de a buza a big húséges maradt a a tizenkét forinthoz. milyen öntudatlan k voltam, megéreztem rül a jólét kellemet csapásait. Azt hisze Magyarország ujjab legeszerencsésbb idős omló piros vérből áll vissza a haza földjér ver tudvalevőleg na kenyítő valami; az hogy esatamezőkön t szebb, legacélosabb

Mindezzel akkor n röttem. A ponyváva za-zsák hegyek csak helyékként tüntek f roppant hancurozások az üres személy-ko lyek az állomáson t micsoda komoly kü tak.

Egyébként, ha es hettem, kiszöktem e s Franeival, a felü odább álltunk a ku kéről. A nyakunkba zót s elbandukolta nádasig. Ilyenkor e rültünk haza, s ebéd neki estünk a csava az órák és napok e an tüntek el, mint rászív zuhog. Azt hi idő alatt nem besz is gondoltunk sem rangoltunk, mint kutyá, melyek e rongyos lábaeszkái denüvé oda ütik az azért, mert mozog az új, ismeretlen

Tekelába nem tanítottak irni és is áldom a gond

A gerolsteini nagyhercegnő

IRTA AMBRUS ZOLTÁN

I.
AZZAL kezdhetném, hogy tavasz volt, hogy gázruhás tündériszasszonyok táncoltak a harmatos fűvön, hogy a mező teli volt színnel, ragyogással és illattal, de csak azt mondom, hogy akkor történt, mikor a buza ára tizenkét forint volt.

Csak valami kevéssel lehetett a porosz háború után. Még emlékszem rá, amikor vasuti stációkon egy nap huszszor is megpihent nagyfejű barátom, a Stephenson-féle gőzös. A teherkocsik teli voltak tömve ember-anyaggal, koca hadfiakkal, a kiken rosszul állt a mundér, katonasipkás parasztlányokkal és jóképű munkás-alakokkal, a kik mind annyian a Busul a lengyel-t énekeltek, s a kiknek a kalapjánál csak egy pár szál gyöngyvirág jelezte, hogy ők is a császár dolgában utaznak. Aztán emlékszem a felfordulás és a zaklatottság napjaira is, mikor az egymásra nyargaló teher-vonatokat alig lehetett az állomáson elhelyezni. A meddig csak láthatott a szemem, Ártándtól Peterdig, mindenütt teherkocsik cammogtak; s hallottam, hogy ezek a kocsik mind buzát szállítanak. Aztán egyszerre elcsöndesedett a világ; esténként, mielőtt bennünket lefektettek, a lámpa fényénél, mely most rám veti békés világát, apám felolvasta az újságot anyámnak, s egyszer csak, nem tudom hogyan, megtanultam ezt a szót: Kömigréc.

A katonák nem jöttek vissza oly szép rendben, mint a hogy mentek, de a buza ára egy darabig hűsleges maradt szerelméhez, a tizenkét forinthez. S én akármielyen öntudatlan kis semmiség voltam, megéreztem magam körül a jólét kellemetes szárny-csapásait. Azt hiszem, ez volt Magyarország újabb történetének legszerencsésebb időszaka. A kiomló piros vérből áldás gözölgött vissza a haza földjére. Az emberi vér tudvalevőleg nagyon termékenyítő valami; azt mondják, hogy csatamezőkön terem a legszébb, legacélosabb gabona.

Mindezzel akkor nem sokat törődtem. A ponyvával takart buza-zsák hegyek csak kitűnő buvó helyekként tűntek fel előttem, s reppant hancurozásokat csaptunk az üres személy-kocsikban, melyek az állomáson nem tudom micsoda komoly küldetésre vártak.

Egyébként, ha csak szerét lehettem, kiszöktem az állomásról, s Francival, a felügyelő fiával, odább álltunk a kut-ház környékéről. A nyakunkba vettük a mezőt s elbandukoltunk egész a nádasig. Ilyenkor csak enni kerültünk haza, s ebéd után megint neki estünk a csavargásnak. Ezek az órák és napok oly egyhangúan tűntek el, mint a hogy a forrásvíz zuhog. Azt hiszem, az egész idő alatt nem beszéltem s nem is gondoltunk semmit, csak barágotunk, mint két kis kóbor kutya, melyek életet éreznek rongyos lábaeszkáikban, s mindenüvé oda ütök az orrukat, csak azért, mert mozogniuk kell ezen az új, ismeretlen világon.

Iskolába nem jártam; otthon tanították írni és számolni. S ma is áldom a gondoskodást, mely

a böleső melegéből nem engedett mindjárt egyenesen az iskola börtönébe, rettenetes kis eszkimók közé, akik egymás feje tetején tanulják meg, hogy a létért küzdeni kell.

Tudtam, hogy a nádas előtt heverészni kellemetes dolog, tudtam, merre szól a bölömbika, tudtam, hogy a holdban Szent Dávid hegedül s hogy mikor ő koncertezni kezd, akkor nekünk haza kell mennünk. Lehet, hogy ez kevés a tudományból, de nekem elég volt.

Csak hogy ez a szép idő nem tarthatott örökkön.

Hét vagy nyolc esztendősen lehettem, mikor tavaszi napon feltűnő esemény történt a falunkban. Egy ur érkezett a nagy vendéglőbe, aki mindjárt az első napon sorra vizitálta az egész intelligenciát. Ez az ur tánemes-ter volt. Lesczinszkinék hívták, s azelőtt, mint beszélte, nagy birtokai voltak Poroszországban; de a poroszok lengyel származása miatt földözni kezdték, ravasz módon kitudták örököből s Lesczinszki ur elhatározta, hogy nagyuri származása ellenére, a két lába munkájával fogja megkeresni a kegyerét.

Lesczinszki ur minket is meglátogatott. Kezet fogott az egész házban mindenkivel, apámtól a lámpagyújtogatóig, s meghívta magát ebédre. Oly éhes és oly előkelő volt, hogy szüleim nem tudták megtagadni szerény kívánságát s megígérték neki, hogy a kurzust én is látogatni fogom. Ehhez az elhatározásához hozzájárulhatott az is, hogy a szüntelen való csavargás kissé elvadt, de minden esetre nagyban hozzájárult az a kedvező körülmény, hogy a buza-ár szépen tartotta magát emlékezetes magaslátán. Végre is Lesczinszki urat kárpótolni kellett valamivel poroszországi birtokaiért.

Szóval, meg kellett ismerkednem a civilizációval.

Lesczinszki ur bucsuzás közben velem is kezet fogott s barátjának nevezett. Ez a kitüntetés nagyon hízelgett nekem, de nem mondhatnám, mintha örvendtem volna rajta, hogy művelődni fogok. Ellenkezőleg, egy kicsit meg voltam illetődve, s megilletődésem okát tüstént el fogom mondani. Mindamellett akkor nem értettem meg, hogy tulajdonképpen miről is van szó. És másnap, mikor utoljára töltöttem Francival egész napomat a mezőn nem esőköltam meg az árok fűvét, nem öleltem meg a fákat, nem intettem bucsut a kőénybókroknak és az ökörszemeknek. Olyan gondtalanul kóboroltunk, mint azelőtt.

Nem tudtam, hogy mindörökké elbucsuzom attól a valóságtól, amit szabadságnak neveznek s a mi a költők szerint edesebb, mint maga a szerelem.

Emlékszem, hogy egy vasárnap délután volt, mikor apám elvitt az első tánc-leckére. A kezem egy kicsit remeggett kezében s a világért se mentem volna nélküle. A nagy vendéglőhöz ugyanis fölötté kellemetlen emlékek fűttek.

Az akkor mult télen tudniillik színtársulat ütött tanyát a nagy-

vendéglőben. A Grimm-féle színtársulat. Nem tudom, hallották-e önként a Grimm-féle színtársulat híreit! A Grimm-féle színtársulat nagyon kiváló művészi erőkből állott, de rideg kizárólagossággal csupán a Grimm-család tagjaiból. Grimm papa volt az igazgató és hásszerelmes, Grimm mama a hős nő, a fiatal Grimm a bonvivant és intrikus, a két Grimm kisasszony a szeude és a soubrette s a Grimm gyerekek a segéd-személyzet. Mindent játszottak; a Botesinálta doktor-tól, Lucifer, a zöld ördög-ig, a mely látványos, kiállításos és elsüllyedésekben gazdag ballet előadása különös nehézségekbe ütközött ama bozantó véletlen következtében, hogy a nagy szála pádimentoma fölöttébb hiányos volt súlyosztók dolgában. De a kisebbik Grimm-fiu oly ügyesen tudott a székek alá bujni, hogy ha mi remegtünk is, hogy az ördög feldönti a színpadot, Grimm papa sohasem látta meg Lucifert. Volt azonban a társulatnak egy különösen kedvelt darabja: a Szigetvári vértanúk; ezt adták a legtöbbször. Ilyenkor Grimm papa egész családjával szokott kirohanni Szigetvárból, mert a török hordát csupán Grimm Lucifer személyesítette, aki a színpalak mögött mögött görögüztél és éktelen Allah-kiáltásokkal jelezte Szolimán világhódító hatalmát.

Ezek az előadások természetesen nekünk is jelen kellett lennünk. Csak hogy, ami engemet illet, én teljességgel nem voltam megelégedve ezekkel az előadásokkal.

Grimm papa ugyanis igen jeles tehetségu művész lehetett, de volt egy hibája. A hangja oly rekedt volt, hogy egy cseppet sem lehetett hallani. Ezt a hibáját akként juttatta helyre, hogy ama jelenetekben, melyek nagyobb drámai erő kifejtését kívánták, az effektus öregbítése céljából, minduntalan elsütötte a pisztolyát. A legártatlanabb darabokban is huszszor-harminczor szólalatta meg ezt a szeresimot, amely nála a hangot pótolta; a tragédiákat pedig egyszerűen végig lövöldözte.

Mint hogy a Grimm papa esztétikai nézeteitől az enyémekek lényegesen eltértek, többször hatalmas acsarkodással adtam kifejezést nemtetszésemnek és ijedségemnek. Apám szeretett volna ugyan hozzá szokatni, hogy a művészi effektusokat úgy vegyem, amint vannak, de mivel hiábavaló volt minden kísérlet, utoljára is le kellett mondanom a művelőzetekről.

Azóta minden művészet gyanus volt előttem egy kicsit. S hiába biztattak, nem oszlott el kételkedésem, hogy vajjon a tánc-tanulás nem jár-e szintén sürü pisztoly-lövésekkel. Hanem azért nem ellenkeztem.

A nagy vendéglő környéke teli volt emberről. Lesczinszki ur előbb a tisztelt "pór uraknak és urhölgyeknek" adott oktatást; s csak a következő óra volt a főbb rendüké. A "pór"-rendből ugyan csak igen kevés pályázó akadt, de ez nem csökkentette a közérdeklődést. A gyülekezet türelmesen végig várta az órát s a rendkívül komoly arcon meglátáztott, hogy a szalából kihallat-

szó hangokat legalább is igen különöseknék találják.

— Lallallá, lallallá, trallala rit-ta, allá!

Lesczinszki ur hangja volt. A poroszok áldozata egészen más művészeti iskolához tartozott, mint Grimm ur. Ellentétben kitűnő elődjével, ő viszont a hangjával toldotta meg, a mi a hegedűjéből hiányzott.

Mert hegedült is. Hegedült, énekelte és táncolt egyszerre. Ezen-közben dirigálta a csapatát:

— Tisztelt pór ur, ne tessék a sarkán mozogni. Csak lebegni tessék, csak lebegni. A fő a könnyedség, a könnyedség. Még egyszer kérem. Harmadik figura: la poule, Lallallá, lallallá, trallala rit-ta, lallá!

II.

Nagyon meg kellene öregednem, hogy ezeket a hangokat valaha elfelejtsem. Vagy három hónap után át nem igen hallottam egyebet. Keringőt, hopszopkát, mazurt, mindent a Gerolsteini nagyhercegnő négyesére táncoltunk. — Ugy emlékszem, még a kőrmagyart is a "trallala rit-tá" ra jártuk.

A világért sem gyanúsítottam volna Lesczinszki urat, hogy talán nem is igen ismer egyéb zenedarabot. Lesczinszki ur az első pillanattól fogva mély hatást tett rám, s akkor még nem szerettem bírálgatni azokat; akik tiszteletet gerjesztettek bennem. Amint egyszerre hegedült, énekelte, táncolt, ugrált, dirigált és bőkezű a hölgyeknek: amaz eszmesterek egyikének tűnt fel előttem, akikről mesés könyveim beszéltek.

És a tánc, ah, a tánc! — mondotta volna Gretchen.

Akiket addig én táncolni láttam, derék körörszók, kedves csendbirtosok és vig, aranyos falusi asszonykák voltak, akiket az isten mintha ezer ezakra, esomagonként küldene a világra. Ha táncoltak, a maguk jókedvére táncoltak, de úgy, mintha fűtök volna őket érte. A férfiak döngötték a padlót s az asszonyok kellemesen toporzékolnak. Hát még azok, akik velem együtt hallgatták a Gerolsteini nagyhercegnő igéjét! A hegedűjező, aki nem tudott lábujjhegyre állani, s a bérlő-kisasszonyok, akik úgy, ödöngtek sárga ruháikban, mint megannyi kéthetes kacsa. Nem térhettem ki az összehasonlítás elől. A Lesczinszki ur tánc egyszerűen pillangó-röpködés volt. Az egész kicsi soványság, mintha nem e földről való lett volna, egyszerre csak elhagyta a pádimentomot és lebegett, ah lebeggett, mint egy angyal. Azt mondanám, hogy egy tündér lelke lakott a lábaiban; de úgy tetszik, otrombaság volna a lábairól beszélnem, mert Lesczinszki ur maga volt az éther.

S én, e táncot látva, egyszerre rájamentem arra a rejtelmes valamire, aminék, mint utóbb megtudtam, művészet a neve.

Az éther azonban koronként el-fáradt, és "szünet"-et jelentett. Ez a tíz perc a szellemes társalgás lett volna, de engem ilyenkor is csak ő foglalkoztatott. El-néztem hullámos mozdulatait, kecses sasrozását, s ámulattal hallgattam a különös dobjokat, ami-

(Folytatás a 7-ik oldalon)

A konferencia

IRTA: LUX TERKA.

A muszka potáju, sárga bundás kapus kinyitotta Kabókné és Nagy Jánosné előtt a kaput.

T. i. a grófi kaput. De ezzel még nem sok van mondva. Mert a grófi kapu háromféle van. Könnyen nyitható, nyitható, és nem nyitható.

Kabókné és Nagy Jánosné a nem nyithatón léptek be.

Ez alkalommal ugyan nemesak ők voltak ezen szerencés kivételek, mert ezen péntek délután igen sok piros vérű halandó előtt nyílt ki a rendes körülmények között ki nem nyitható kapu.

Ugyanis a gróf Temesváry-palotában konferencia volt egy jótékonycélu tündérliget, vagy tündérsziget miatt, — nem lehetett határozottan tudni, de az mindegy. Tündéri, akár a sziget, akár a liget, úgy se lesz. Ezt már mindenki tudja tapasztalásból.

Tündéri érzése azonban minden pirosvérű dámanak volt, a mint a pazar, márványból faragott lépcsőkön haladtak felfelé. És ugyancsak sokan haladtak. Az ilyen nem nyitható kapuk kinyitására nincsenek Budapesten sem beteg, sem elfoglalt, sem gyászoló társaságbeli hölgyek.

A beretvált képű, harisnyás és nyárs egyenes két inas alig győzte kinyitogatni a disztribúciós ajtaját.

Ide jöttek be a pirosvérűek. A kékvérűek, azok még pár ajtóval beljebb mentek.

A pirosvérűket a grófné társalkodónője és a felolvasónője fogadta.

Két, lábakon járó, mosolygó illemtan. Egyik fiatalabb, a másik idősebb s mindketten esodátatosan asszimilálódva vannak ahhoz a környezetnek, amelyben élnek. Akárcsak az ajtó előtt álló inasok. Ha ez a két dáma ruhát cserélné ezekkel, époly kifogástalan inas lenné belőlük, mint az inasokból társalkodónők.

Az érkezőket mély bókkal fogadják és mindenkinek elmondják:

— A kegyelmes grófné igen örülni fog a szerencsének.

— S a kegyelmes asszonyhoz mikor lesz szerencsénk? — kérdezi egyik-másik.

Mire a társalkodónő az óriási, lábakon álló antik órára néz.

— Tíz perc múlva, — mondja udvarias mosollyal.

Tudniillik akkor lesz négy óra.

És minden lelkiismeretfurdalás nélkül lehet állítani, hogy az asszonyokat pontoságra szoktatni csak a grófné konferenciáival lehetne. Ot perccel négy előtt már nincs dolguk az ajtó előtt álló inasoknak.

Benn van egész Budapest krémjének asszonya.

Ott van a terem közepén a polgár-miniszterné kis gárdája és az államtitkárné, körülöttük egy csomó szoknyás bolygó. Épp úgy, mint az urak körül a nadrágos bolygók. Minden kis játék a nagy játékok utánzása és minden csak visszazugzás. A férfiak politikáját folytatják az asszonyok, a feleségek. S többekévesebb sikerrel. Igaz, hogy a tüzesináláshoz elsősorban erdő kell, de az is igaz, ha nincs kova-

gyúfa, nem lehet tüzet csinálni.

S az asszonyok ép úgy udvarolnak egymásnak, mint a férfiak szokták. Sőt lehetne mondani, hogy e szokást egyenesen a férfiaktól tanulták el a nők és nem megfordítva.

— Mi van veled, kedves Mariskám? — kérdi Zoltán Zsigáné, a harcias ellenzéki képviselő felesége a kereskedelmi miniszternét.

— Miért? — kérdi ez meglepeten. — Rosszul nézek ki?

— Mindig jól nézel ki, de ma igéző vagy! Mintha csak tebbe fürdöttél volna, olyan a tekinteted. Mit szólsz Décesynéhez?

Décesyné a jövő kereskedelmi miniszternéje.

A "jó arcú" Kabókné vele diskurálgat.

Kabóknének ugyanis megvan az a szokása, hogy ő mindig a jövő felé gravitál, hogy jelent teremthessen magának.

S a kis penész-színű, szögletes, de rémgazdag gyertyagyáros leánya igen boldog, hogy a divatos, mindenki által utolérhetetlen eleganciájú Kabókné mellett van.

Ámbár Kabókné nincsen sokáig senki mellett. Ismer mindenkinek és valósággal cercelet tart, de olyan módon, hogy mások azt alig veszik észre, s akik észreveszik, azok is megboesájtják neki, mert olyan kedvesen, olyan nagyuri egyszerűséggel csinálja, hogy nem lehet reá haragudni.

Nagy Jánosné az egyik ablak mellett Baruchnéval beszélget, egy lipótvárosi pénz-arisztokrata dámával, de nem sokáig; Baruchnénak kicsi Nagy Jánosné, és az ő álmai a született arisztokrácia felé szállnak. Még pedig a leghegye felé.

Itt volna báró Zahnné, a szellemes "Pattan" irónő, akinek az ura a kölesönök és jótállások miatt az ő urának igen lekötözött barátja, de Pattan nem az igazi. És Pattan olyan izléstelenül öltözködik a halhatatlanság-tudatában, igen slampos. Emellett George Sandnak az életét mimeli, pedig a legrosszabb akarója is tűzbe tenné érte a kezét, — annyira esunya.

Pont négy órakor, egy inas szétnyitja az egyik szárnyasajtó leeresztett, nehéz, bársonyfűgő-

nyét s a függöny keretében megjelenik gróf Temesváry Sándorné.

Az összes hajú, erőteljes, közönséges arcú grófné feszesen hajlong jobbra-balra és az ismerőseivel kezet fog. Ezeknek az ismerősöknek persze mindenkinek van egy olyan ismerőse, akit muszáj bemutatni a grófnénak; s Kabóknét és Nagy Jánosné a kultuszminiszter felesége, a Jurénák báró unokahuga, mutatja be.

A két asszonyon egyszerű fekete selyemruha van, ép úgy, mint a grófnén, s a többiek azonnal észreveszik ezt, akik úgy ki vannak öltözve, mintha hangversenyre jöttek volna.

Hogy tudják ezek a módját, — sugja egy angolna-hosszúságú, másik irónő Pattannak, a kinek kebelbarátja.

Bizonyosan megvesztegették a grófné komornáját, — mondta ez megvetéssel. — Kitelik tőlük.

A másik irónő elmosolyodik. Ismeri ez ellenszenv okát. — Sem a Nagy Jánosné, sem a Kabókné ura nem hitelez már a bárónénak.

A bemutatkozás után a grófné leült egy régi, faragásos karosszékre, jó távol a többiektől, és ülni igazán nagyon szépen tudott. Ahogy a két kezét ráfektette a szék karjára, azt esakugyan nem lehet másként megcsinálni, mintha az ember vagy született grófné, vagy született — Kabókné.

Ott ült nem messze a grófnéhoz egy ablak mellett s az egyik karja egy kis asztalon pihent. Erről a kézről le volt huzva a keztyűje és csodaszép keze, mint egy rózsaszínnel árnyalt alabástrom-darab, úgy feküdt az ébenfa-asztalkán.

Ezt a kezét még a grófné is megnézte. A három ujján két rendkívül finom gyűrű csillogott, egyik újjáról a másikra igen vékony aranylánc futott át s minden ujján ezzel kapcsolódott egymáshoz a gyűrűk.

Minden asszony öt nézte és a grófnét, ámbár itt senki se tudta volna megmondani, hogy mi érdeklő a szomszédját. Ez a társaság itt nem az a társaság volt, amely leplezetlenül bámulja meg és kritizálja meg egymást. Ez más társaság volt.

Zsidó asszony itt nem volt, csak három. Baruchné, a leggazdagabb asszony Budapesten, aztán leghíresebb piktor felesége és a legnagyobb újság kiadójának a leánya.

Ez a társaság itt arisztokrata volt az arisztokratánál. Ezek az asszonyok semmit se néztek meg, mégis mindent láttak. S nem akkor szóltak meg valakit, mikor megszólalt, hanem amikor dicsértek. Ez nem holmi "Sárga kereszt"-ünnepély volt, ahol gazdag posztósnék és keramisznék azt mondják el egymás között, amit az asszonyi szívök és májuk csak kíván; ezek a miniszterné, egyetemi tanárné, miniszteri tanácsosné, társadalmitag predesztinált irónők, kulturnevetességű tanárnők, ezek

(Folytatás a 8-ik oldalon)

FÉLEK...

En félek az élettől és sötétől,
Mely mindenütt kegyetlenül él,
Ha száll a nap
Az ablakom alatt
Hullámszik az ismeretlen éj,
A végtelen és ismeretlen éj.
Egy tenger — vészesen és feketén —
Csendes sirásom benne elmerül,
Mint holt madár a tenger fenekén.
A kisgyerek magába sir szegény.

Sirok, sirok, mindig csak egyedül
És senki meg nem értett még soha.
Oly ismeretlen ez a Nagyvilág
S olyan borzasztó a sötét szoba.
Lábujjhegyen kell járni a világban.
Az éjszakában annyi a vonat,
Mely összerág és széttöri gerincem
S vigan megörli fájó csontomat.
Az éjszakában annyi rém, kísértés.
Golyó, kötél, bitófa, kard remeg
S hegyes fülekkel, hiéna-szemekkel
Leskelnek rá ma gonosz emberek,
Kik vascipőben jönnek egyszer értem,
Bőszült; ököllet döngetik az ajtóm.
Ecetet adnak, hogyha inni kérek
S felrúznak, ha alélt fejem lehajtom.
Minden bokorban leskelődik egy-egy.
Nincs menekülni egy picinyke rés.
Ó jaj nekem, oly fűgék a gonoszak
S olyan sok a halál s a temetés.
Zörgő szekéren az idegen ember
Tudom, hogy elvisz engem is egy éjjel
S szegény anyám az ablakunkra rogyva
Bámul utánam könnyes, kék szemével.

edvében járni!

ésátanék meg ön-

ad velem így ruhi

mikor elváltak.

gasson ide, Allan

am volt és szere-

ti mindig meg-

el csak nevetett.

m-kifusson a szo-

ra, hogy földhöz

t. Zivartartól tar-

rt, Allan. Valja

m fog hazudni!

adik Allan. Nem

em el a hang-

fordul a kedve.

Tudta, hogy

k jenni.

at, ezt be kell

es dolog;... Ha-

ben konvenció

Maudert és Ed

művét.

Már másnap

az alagút-részve

reggel annak a

Lloyd és Mac

gyet váltanak.

Délben egy i

hozta.

Miss Lloyd k

ezt a lírt terje

a világon. En j

lannak. Ez a v

gyok."

Am az újság

hét múlva az az

hir volt olvasl

Allan újból Ne

Ez megfelelt

semmiféle kap

Ethel Lloydho

hobokeni alagu

kedett be. Ez a

és Hobby terv

mincemeletes

ötvenablakos

két oldalt egy

toronyból álló

nyok hatalma

gyenesen a P

— Gyekerezni fogok a kedvében járni! — felelte trefásan Allan.
 nek.
 hánia... többé nem bocsátanak meg ön-
 barátom! — szölt Ethel, mikor elváltak.
 — Most azonban hallgasson ide, Allan
 tetreméltó.
 És Ethel egész este vidám volt és szere-
 mondja az igazat.
 — Lásd, pá, Allan ilyen! Mindig meg-
 bálból, bámul, mikor Ethel csak nevetett.
 vágjon egy tányért, s aztán kitusszon a szo-
 tott. Ethel képes volt arra, hogy földhöz
 Lloyd ijedt arcot vágott. Zivatarától tar-
 — Nos... nem akartam.
 csak be nyitlan.
 akart eljönni! Ön nem akart, Allan. Vallja
 Hallid csak pá, mikép hazudik Allan. Nem
 — Allan, talán csak nem fog hazudni?
 versenyre.
 — Akkortáiban nem jöhettek el a hang-
 Ethelnek most megingt jóra fordul a kedve.
 Lloyd halik kacagott. Tudta, hogy
 vallanom, ha őszinte akarok lenni.
 ragadtam ömre... heteken át, ezt be kell
 — Ön itt, Allan! Ez kedves dolog!... Ha-
 elpirult.
 kezét nyújtott neki, miközben könnyedén

— 505 —

— 508 —
 Maudért és Edithért sem adná cserébe a művét.

Már másnap hét százalékkal emelkedtek az alagut-részvények! Egy szemtelen ujság reggel annak a hírét közölte, hogy Ethel Lloyd és Mac Allan a jövő hónapban jegyet váltanak.

Délben egy másik lap Ethel cáfolatát hozta.

Miss Lloyd kijelentette: "Az a férfi, aki ezt a hírt terjesztette, a legnagyobb hazug a világon. En jó barátnője vagyok Mac Allannak. Ez a valóság és én erre büszke vagyok."

Am az ujságírók lesben álltak. Nehány hét múlva az az átlátszó célzásokkal spékelt hír volt olvasható a lapokban, hogy Mac Allan újból New Yorkba költözött.

Ez megfelelt a valóságnak, de egyébként semmiféle kapcsolatban sem volt Allannak Ethel Lloydhoz való viszonyával. Allan a hobokeni alagutállomás épületében rendezkedett be. Ez az épület még épülőfélben volt és Hobby tervei szerint készült. Egy harmincemeletes közép-épitményből, melynek ötvenablakos homlokzata volt, — továbbá két oldalt egy-egy huszonötemeletes, széles toronyból állott. A közép-épitmény és a toronyok hatalmas íveken pihentek, melyek egyenesen a pályaudvar csarnokába vezet-

Allan még egyszer végigküzdötte a nehéz harcot. Ethel táviratát az alagutban kapta kézhez. Elővasta egy poros izzólámpa fényénél. Egy tücsök ilyen lámpát látott magára meredezni az akna sötétségéből, egy-egy palakát és az ocellákat. Látta az ezernyi, hásonnalannul járó gépet. Látta a batórsá-
 gukat vesztett mérnököket az elhagyatott állomásokon, kimerülve foglalkozásuk egy-
 hanguságától. Sok százan már elhagyták őt,
 mert nem tudták tovább elviseelni az egy-
 számú reá.

— 512 —
 kérés s Allan láthatja ebből, mily biztosan
 jön el holnap vacsorára. Még választ sem
 nagy ostobaságot követett el. Kéri őt, jöj-
 meglepte s ő a maga gyámoltalanságában
 lant, hogy bocsásson meg neki. Ajánlata
 tot vetett utána Mac Citybe. Arra kérte Al-
 alagutban dolgozik. Ethel azonnal távira-
 tudakozódott. Megmondták neki, hogy az
 kocsizott Hoboken állomásra s Allan után
 visszatérten New Yorkba, még aznap ki-
 restezzi Ethel útjait.
 kilt tett, hogy ezennél többé sohasem ke-
 májdnem belemegrott a tengerbe s szent es-
 Vanderstyffet s annyira gyötörte, hogy ez
 hétig maradt a tengeren. Meghívta volt

— 509 —

tek. A tornyokat két hidpár kötötte össze a széles közép-épitménynyel. Változatosság kedvéért az épület tetejére oszlopokat, szel-
 lős tetőkert-árkádokat terveztek.

Az épület a hatodik emeletig készen állott, — felül pedig már megvolt a harmincadik és huszonkilencedik. Közben a vaszerkezet kusza rácsozata meredt ég felé, melynek gerendázatában nappal parányi emberek mászkáltak és kalapálgattak.

Allan az első emeleten lakott, közvetlenül a csarnok nagy közepső íve felett. Dolgozószobáját a nagy vendéglői étteremben rendezte be, melyről elragadó kilátás nyílt a Hudsonra s New York partmenti ház-
 sorára.

Ethel nem engedte magát megakadályozni abban, hogy némileg hozzá ne járuljon az óriási, rideg terem feldisítéséhez, melynek pusztá látása elég volt ahhoz, hogy mélabussá tegye az embert. Massachusettsi melegházaiból kocsirakományokban hozott szobanövényeket, autójában pedig maga hozott hatalmas göngyölegekben szőnye-
 geket.

Allan külseje nem tetszett neki. Arcszíne fakó volt és egészségtelen. Azonfelül rohamosan őszült. Rosszul aludt és keveset evett.

Ethel, atyja egyik szakácsát küldte el

A gerolste

(Folytatás a 3-ik oldalról)
ket a bérlőkisasszonyoknak
dott. Egy ismeretlen világo
tettem e légi emberke m
s elbeszéléseinek hallatára
mi megmózdult bennem,
Dávidban, a pástorgyere
ha esatákról szólottak előtt
Azelőtt abban a percben
tam el, amikor lefektettek
egy idő óta nem tudtam t
elaludni és a sötétben is
Lescinszki ur szavai kovály
a fejemben:
— Egy este III. Napóle
szólt hozzám: Eh bien, mon
Azelőtt csak a természete
merem. S a természet oly
től fogva ismerősnek, oly
szerűnek, oly magától érte
nek tűnt fel előttem, hogy
se vetettem rá. És most e
re előttem állott a nagyv
A nagyvilág egész meg
nyugtalanító költészetével
S a nagyvilág oly kegy
hogy leereszkedett hozzám

III.
A tánc-leckén mindig
tam az első s a nagy ve
ből én jöttem el mindig
Lescinszki ur, a lecke
tánc terem porát le szokta
ni egy pohár borral s es
tán ment a szobájába. H
lehetett, megvártam ezt
riai mozzanatot; úgy
tartoztam ezzel az egés
nek.

Hanem egy este Lescin
magához intett és így sz
zani:
— Uraságod ma este
bájjal lejtette el az ur
jét.
Örömben elpirultam
tudtam feledni.
— Legyünk barátok
ványozta nyájasan Lescin
Bár a kitüntetés rop
varba ejtett, helyet
asztalánál. A poroszok
többször megszorongatta
met és így folytatta:
— Higyje el, barátom
a nyomorult fészekben
két nagyvilági férfiú
meg én. Tudja, én csak
lantást vetek valakire
megismerem az embe
hogy őt megláttam, az
tam, hogy nagyvilági
van dolgom.
A szigorú ítélet kissé
érzelmeimet, de meg
nom, hogy a kitüntet
zálta ezt a csekély k
séget.
— Ismeri ön Rataj
get? — kérdezte hir
cinszki ur.
— Nem — szóltam
szégyenkezve.
— Hát Pitti-Patti t

— 506 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 507 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 508 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 509 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 510 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 511 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 506 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 507 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 508 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 509 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 510 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 511 —

hozza, egy francia művészt, aki valakinek
a külsejéből következtetni tudott arra az
étlapra, melyre az illetőnek szüksége volt.
Kijelentette továbbá, hogy Allannak mire
sincs nagyobb szüksége, mint friss levegő-
re, mivel az aknák megmérgezték a véré-
t. Minden felesleges szóbeszéd mellőzésével
naponként pont hat órákor megjelent ele-
fántesonszínű carjában s pontosan egy óra
hosszat sétáltatta Allant. Allan átengedte
magát Ethel akaratának. A sétakoosizás tar-
tama alatt néha egyetlen szót sem váltottak.
A közeli eljegyzés híre újra meg újra fel-
bukkant a lapokban. Emek az volt a kö-
vetkező, hogy a szindikátus papirjai
emlékíteni kezdtek. (Lloyd ezekből egész
esendben tíz millió dollár értékűt vásárol-
tatott össze, mikor a részvények még csak
nem ingyen voltak kaphatók, s már most
vagyont keresett rajtuk!)

A nehéz ipar papirjai vonzani kezdettek.
Minden cikkben — még a legkisebben is —
javulás mutatkozott. Csupán az a körül-
mény, hogy Ethel carja naponként hat óra-
kor ott állt Hoboken állomás előtt, befolyá-
solt a világtörszadét.

Allan már unta a komédiát, amely gyö-
törte és megszégyenítette, s feltette ma-
gában, hogy cselekedni fog.

amiért három óra hosszat a székben vára-
kozhatott a leányára.
Ethel akarta, hogy egyedül lássák Allannal,
s akarta, hogy a páholy ki legyen világitva.
Szünet alatt minden láteső a páholy-
nak szegeződött s hangok hallatszottak:
— Mac Allan!... Mac Allan!
Allan fénye abban a pillanatban vissza-
tért, amelyben egy milliárdos nő oldalán mu-
tatkozott. Megszégyenülten visszahúzódott
a páholy mélységébe.
Ethel intim mosollyal fordult feléje, me-
lyet nem lehetett félreérteni, aztán a mell-
vérten át kihajolt, megmutatta szép fogát
s szép mosolyát és nyugtázta a diadalt.
Allan csak erejének teljes megfeszítésé-
vel állotta ki ezt a jelenet. Arra az estére
gondolt, amelyen Mauddal a szemközti pá-
holyban ült s várta, hogy Lloyd magához
hivassa. Világosan emlékezett Maud átlát-
szó, rózsás fülére és izgatottságtól piros ar-
cára, álmodozó tekintetére, amellyel maga
elő bámult s épp oly tisztán emlékezett
Ethel hangjára, mikor először nyújtotta ne-
ki kezét s így szólt: "How do you do, Mr.
Allan?" Gondolatban felvetette magának
a kérdést: Szeretnéd-e, ha Lloyd akkor nem
jött volna, az alagut építését sohasem kezd-
ték volna meg? S megrémült önmagától,
mikor egy belső hang így felelt: Nem! Még

— 506 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 507 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 508 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 509 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 510 —

Ethel néhany óraig ott bolygott erdőn-
mezőn, fogát csikorgatva dühében és sze-
gyenében. Most tehát végzett ezzel a csele-
szövő nővel! Végzett velet! Soha, de soha
ebben az életben nem írja többé látni az ar-
cát! Vigye el az ördög...

— 511 —

HA MO
esztendőre szóló
kes és gazdag t
A Mo
Egész év
Canadában
Sze
2227 W. JEF

A gerolsteini nagyhercegnő

(Folytatás a 3-ik oldalról)

ket a bérlőkisasszonyoknak mondtott. Egy ismeretlen világot sejtettem e légi emberke mögött, s elbeszéléseinek hallatára valami megmozdult bennem, mint Dávidban, a pásztorgyerekben, ha csatákról szólottak előtte.

Azelőtt abban a pereben aludtam el, amikor lefektettek. De egy idő óta nem tudtam tüstént elaludni és a sötétben is csak a Lescinszki ur szavai kovályogtak a fejemben:

— Egy este III. Napoleon így szólt hozzám: Eh bien, mon ami... Azelőtt csak a természetet ismertem. S a természet oly öröktől fogva ismerősnek, oly egyszerűnek, oly magától értetődőnek tűnt fel előttem, hogy ügyet se vettem rá. És most egyszerre előttem állott a nagyvilág.

A nagyvilág egész megzavaró, nyugtalanító költészetével.

S a nagyvilág oly kegyes volt, hogy leereszkedett hozzám.

III.

A tánc-leckén mindig én voltam az első s a nagy vendéglőből én jöttem el mindig utoljára. Lescinszki ur, a lecke után, a táncterem porát le szokta öblíteni egy pohár borral s csak aztán ment a szobájába. Ha csak lehetett, megvártam ezt a historiai mozzanatot; úgy látszik, tartoztam ezzel az egészségemnek.

Hanem egy este Lescinszki ur magához intett és így szólt hozzám:

— Uraságod ma este különös hájjal lejtette el az urak étéjét.

Örömben elpirultam és nem tudtam feledni.

— Legyünk barátok — indítványozta nyájasan Lescinszki ur.

Bár a kitüntetés roppant zavarba ejtett, helyet foglaltam asztalánál. A poroszok áldozata többször megszerongatta a kezemet és így folytatta:

— Hígyje el, barátom, ebben a nyomorult fészekben csupán két nagyvilági férfi van: ön meg én. Tudja, én csak egy pillantást vetek valakire s rögtön megismerem az emberemet. A hogy önt megláttam, azonnal tudtam, hogy nagyvilági emberrel van dolgom.

A szigorú ítélet kissé bántotta érzelmeimet, de meg kell vallanom, hogy a kitüntetés paralizálta ezt a csekély kellemetlenséget.

— Ismeri ön Rátaplan herceget? — kérdezte hirtelen Lescinszki ur.

— Nem — szóltam egy kicsit szégyenkezve.

— Hát Pitti-Patti tábornokot?

— Öt sem — feleltem mind nagyobb zavarban.

— Kár. Nagyon szeretetre méltó, vig fiuk s igen kedvelték volna önt.

En is élenken sajnáltam a dolgot.

— Önből csak egy hiányzik — magyarázta Lescinszki ur — hogy tökéletes nagyvilági férfi legyen. Sajnos, ön nem tud lanciert táncolni. A lancier, utam, a táncok királya. Rátaplan herceg és Pitti-Patti tábornok mind tudtak lanciert táncolni.

Aztán hozzá tette, hogy bármily szomorú is e körülmény, a lancier megtanulása igen sok pénzbe kerül. Ezért magáért öt forintot kell fizetni osztrák értékekben, mivel a dolog igen fáradságos.

Azt hiszem, nagyon elszáppadtam. Micsoda összeg! Már attól féltem, hogy a lancier-ről le kell mondanom. Egyszerre azonban eszembe jutott az új veretű arany, melyet karácsonykor keresztanyámtól kaptam.

S az első vagyont, melyet a magaménak mondhattam, arra fordítottam, hogy megtanultam lanciert táncolni.

A leckék közben Lescinszki ur udvári történetekkel mulattatott és egyszer így szólt hozzám:

— Lásza, barátom, egy ilyen nyomorult fészekben az ember egyszerűen el van temetve. Csak azok élnek, akik a nagyvilágban élnek. Lola Montez — nem ismert ön véletlenül Lola Montezt?

— Lola Montez egy reggel azt mondta nekem: "Ah, a nagyvilág, Lescinszki, a nagyvilág!..." Ön, fiatal barátom, hízogás nélkül mondhatom, a nagyvilág sima parkettjére termett. S ha majd bejárja a két művelt földrészt, ha végig élvezi a civilizált világ minden örömeit, egyszer így fog szólni magában: "Igazán, csak a nagyvilágban érdemes élni. Lescinszki barátom megmondta ezt előre. Lescinszki barátomnak igaza volt."

IV.

Nem, Lescinszki barátom, önnem nem volt igaza. Ön fölkelte bennem a vágyat, látni a nyájas mult, a hajporos idők hagyományosait, a nagyvilági urakat és hölgyeket, akik gyöngédek, szeretetreméltók és elragadók. De az ön nagyvilági alakjai immáron nem léteznek, talán nem is léteztek soha. A gerolsteini nagyhercegnő nagyon megcsalt engem, Lescinszki ur.

És én nem esőköltam meg az árok fűvét, nem öleltem meg a fákat, nem intettem bucsut a kökény-bokroknak és az ökörszemeknek, a mikor örökre elváltam a mezőtől!

Előítélet nélkül

(Folytatás a 2-ik oldalról)

legkényesebb pillanatban tör ki a belenevelt oktalanság. Minden hidegvéremet összeszedtem és a kulesokat megtagadtam tőle. Az asszony, mint egy furia, félrelékött és az íróasztalom fiókját kezdte fészegetni... Ellenálltam s hogy jogaimat védelmezem, inkább csak látszat okából, fölragadtam az asztalról egy hegyes papírvágó ollót.

Abád S. Zoltán fölállott és az én asztalomról szintén fölragadta a papírvágó ollót. Azzal hadonászva és lázasan folytatta:

— Ebben a pillanatban történt valami. Láttam, a mint az íróasztalom fiókjá feltörök és az asszony az ott tartogatott revolvert hirtelen fölkapja. Egy pillanatig a revolver kerek fekete nyílását is láttam és nyomban utána egy kis lángnyelvet. A dörrenésre már csak homályosan emlékszem...

Abád S. Zoltán a sebhelyéhez kapott és az összerogyás mozdulatát utánozta. Azután izgatottan járt le-föl és csak néhány másodperc múlva folytatta:

— Később hallottam, hogy négy nap telt el. Azalatt eszméletlen kívül voltam. Amikor fölébredtem, észrevettem, hogy kórházban vagyok. A fejem a jobb oldalon vastagon be volt kötve. — Egy fiatal, fekete bajszu orvos hajolt fölém. Barátságos hangon, jóindulattal szólt hozzám:

— Abád ur! Ön meg akart szökni közülünk, mi nem engedjük. Itt kell maradnia köztünk. Látja ezt? (Egy ólomgöngyöt mutatott.) Kivettük. He! Egyéb-iránt itt is maradhat már köztünk, becsületes emberek közt. Tudja-e, mi van az ön esetéről a mai lapokban? Örülni fog, ha megtudja. Itt hagyom önnek. A szabad szemével bátran elolvashatja. Csak nyugalom, nyugalom...

Átadott egy reggeli lapot és mosolyogva távozott.

Bár szédültem egy kissé, möhön faltam a betűket. Azt kellett olvasnom, hogy állítólagos üzleti veszteségeim miatt kétségbeesve követtem el az "öngyilkossági kísérletet", de hősies lelkű nőm rögtön kezébe vette a pénztár kulcsát s a lefolyt három nap alatt összes hitelezőimet kifizette. Senki egy fillérrel sem károsodott. Végül, hogy az öngyilkos állapota örvendetes fordulatot vett (ez én voltam) és bizonyos, hogy megmenthető az életnek...

Mialatt Abád S. Zoltán beszélt, rajtam is erőt vett az izgatottság és lázas érdeklődéssel kérdeztem:

— És? A vége, a vége!

— Hát nem érted? A feleségem mindenét pénzzé tette és kifizette a hitelezőimet. Legelőször a grófot. Mindene ráment, még ékszerai, sőt drága ruhái is. A hozományról nem is beszéllek.

— És te!

— Én hallgattam. Hát nem volt elég szép tőlem? Pedig tönkretett. Figyelemmel kísértem az árfolyamokat. Ha ez a szerencsétlen asszony meg nem vadul, egy-két hónap múlva kimásztam volna a bajból. A nyomorult! Most is koldusa vagyok... Lásd, ezt teszi az előítélet. Több világosságot, több világosságot!

Hallgattunk egy darabig. Hogy vége legyen a kínos jelenetnek, én szólaltam meg:

— És az asszony? Abád fitymálva intett kezével.

— Öt elérte jól megérdemelt végzete. Ugy hallom, hogy valami hivatalban kopogtatja a gépet. Azt is beszélük, hogy a "grófja" elveszi.

Ezt gúnyosan megnyomta. Egy pillanatra kiestem a fonák hangulatból és őszinte melegséggel fakadtam ki:

— Valóban? Akkor annak a grófnak szivemből gratulálok. Nem értette el, sőt megvetéssel tette hozzá:

— Persze! Egyik előítélet keresi a másikat. Barátom, még mindig tart nálunk a sötét kőzépkor.

A vége egyébiránt már érdekes.

Abád S. Zoltán valami állást keresett, ami nekem, szerinte, csak egy szavamba kerül.

Kíváncsiságból mégis megkérdeztem, hogy ugyan miféle állásra gondol?

Elesodálkozva nézett rám:

— Valahol, valami bankban, lehetőleg a pénztárnál. De kezdetnek a könyvelésnél is jó lesz, vagy a levelezésnél. A többi majd az én gondom.

REGI TÖRTÉNET

Egy társaságban a sajtószabadságról folyik a szó. Egy öreg ur felidezi azokat az idöket, amikor hasonló politikai viszonyok között hasonló bajban volt a sajtó szabadsága. A társaságban ül egy hölgy, ki láthatólag unatkozik, mikor ezt diskurzust hallja. Jobbra néz, balra néz, kopkodja a fejét, mert ő nem szereti az újságírókat. Az ura nagyfejű politikus, aki csak olyankor nyul a tollhoz, amikor állítólag az ő megszólalása menti meg a hazát. Igaz, hogy ez nem mindig volt így, s a kitűnő pénzügyi kapacitás valamikor egészen más tájakon bolyongott, de hát amit kellemes elfelejteni, azt elfelejtse — könnyű.

— Igen — meséli az öreg ur, — abban az időben oly nagy volt a veszedelm, hogy csak a legbátrabbak mertek tollat ragadni...

Fölkapja erre a fejét az idős dáma:

— Az én uram — mondja gögösen — akkor is tollat ragadott...

— Emlékszem — szól szeliden az öreg ur — tollat ragadott... aztán... aztán batyuba kötötte... aztán eladta...

ERKÖLCSTAN A PESTI GYERKEKNEL

Magyarázza a kisasszony a kis fiúnak a gyönyörű parancsot:

— Aki téged kövel dob, dob vissza kenyérral.

Lehajítja a gyerek a fejét.

— Nos? — Kérdi a nevelő. — Nem érti?

— Értem, — mondja komoly arccal a gyerek — csak azt nem tudom, hogy ez mindenkinek kötelessége-e?

— Mindenkinek.

Szünet. A kisasszony magyaráz:

— Igen, igen. Ha téged valaki meg dob kövel, dob vissza kenyérral. Ez azt jelenti, hogy...

— Tudom! — kiált türelmetlenül a kis fiú. — Nyugodt lehet, már holnap reggel a doktor Grünt úgy vágom hátba egy kövel, ahogy csak bírom...

HA MOST fizet elő a Magyar Hirlapra, megkapja még az 1918-dik esztendőre szóló pompás kiállítású, példátlanul értékes és gazdag tartalmu NAPTÁRUNKAT.

A Magyar Hirlap előfizetési ára:

Egész évre két dollár, fél évre egy dollár.

Canadában egész évre 3 dollár, fél évre \$1.50.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

2227 W. JEFFERSON AVE. DETROIT, Mich.

LIRAI JEGYZETEK EGY ÉVRŐL

Irta: Kaffka Margit.

(Folytatás)

Orosz foglyokat láttam, párosával mentek munkára, gereblyével a vállukon, esvegtek vidáman, egyszerű szemük kék mosolyával rám néztek s a tág világra, — Frissen, mint a tavaszi ég. Egy altiszt ment utánuk feyvertelenül, az is mosolygott. — Istenem, tavasznak ura. Fehéren csillant meg a napfény a templom nemes ormán. Holnap husvét van! Krisztos voskres! — mondják akkor az ő hazájokban, testvéri esókot vált az ur és a szolgál, szomszéd és haragos, mindenki. — "Krisztus feltámadt!" — szól hangosan az, aki esókol s a másikkal hittell kell ráfelelnie: "Valóban feltámadt!"... Milyen szép ez! A szívem feldobog érettük, egyszerű himnuszok esendülnek bennem. Milyen jó, hogy ezek mindnyájan haza fognak kerülni téres földjeikre, a szellős jurtkba, hol apró muzsikok várnak rájuk a szerüs, kietlen udvarokon. Az ő vérük nem száll ránk és maradékainkra! Halleluja!

Gyakorlatra menő ujnecsapat jön, barna legények. A szívem összezúszul; — sejtéssel, babonásan szálalom őket, mint a deli erdőt. Hány fog elesni, melyik?... Elgondolom őket; az areukat egyenkint a rombolás tébolyában, a vész örületében, kidülledt szemekkel és állati ajkakkal, fogvicsorgatva, vért áhitva, hajadont gyalázva; — és elgondolhatom! Aztán akarom látni, sorban az areokat mind, — otthoni portól lepetten, munka után, harangszós, teljes nyári estében, ha jönnek haza a nyájjal vagy kaszával a vállon, ráncos ingujjban, pörge kalappal, fáradtságtól gyöngéd arevonásokkal — s a rozmarinos kapuban egy-egy leány várja őket; — és ezt is látni tudom! Mindent, — ugyanez areokkal; ő rettentő janusfejű! Ó, százelekü ember!

Elhaladnak s szememmel a napfényt keresem, a színeket, a vigasztaló életet. Népesül a tér, kofák jönnek, megtelepülnek, kirakják a falvak szenge gyümölcsét, halovány parajt, sóskát, tavalyi almát, friss tojást. Észreveszem, hogy a szemem egy zsömlés kosárra mered, odább szalámik lógnak, megcsap az erős husszag és beleszedülök; Uristen, hogy kívánom! Reggeli előtt vagyok és tegnap nem vaesoráztam, az izgalomban rá se értem; — hónapok óta nem evés az, mit úgy hívok; a konyhalány fejcsóválva hordja ki a teli tálat. — De most, most esend és öröm van bennem, most lehet enni! Még ráérek. Szép, tiszta kávéház a szomszéd sarkon, — milyen pompás, nagy szaga van a kávénak! Enni!... (Egy esókládé három zsömlével, két tojás vajaskenyérrel, két szepesi virsli tormával; édes sütemény).

Szép lassan, nyugodt deliával fogyasztom. Az ujság itt, — még a tegnapi. S tegnap már olvastam ugyanezeket a harói híreket. — szorongó, tompa érzéssel, nehézzel lélekzettel — s kerestem az általános szavakban valami vo-

natkozást vele, az eggyel, a tömegbe-veszettel, ki szívemhez tartozik. S most, — ó milyen más-kép olvasom, mások a szók, a betűk! Közönyös zsurnaliszta-stilben értesítnek bizonyos messi hadállásokról, hol bizonyos politikai szempontoknak kell majd tisztázódniok... Ó, de hisz e sivar szók mögött halál van, vér, rettegés, romok, sebek, anyák könnyei, feleségek jajja!... De én nem tudom ezt érezni most. Elfárasztott a részvét vagy megrentott az öröm. Ó tiszta ágyon pihen, mellette a virág, mit én küldtem ma már, hozzá sietek, csak ezt érzem. (Hát én is rossz vagyok!)... A kávéház, az utca, a piac esupa napfény!

X.

Kórházi ágyak pedáns, tiszta rendei egy festett padlóju, tág iskolateremben. Pesti, külteleki si kola ez; most egy éve apró, polgárista fiuk drukkoltak itt a tintafoltos padokban. A katedrán, — hol most borogatóruhák, karbolvizes üvegek, vatták, — e komoly, tanári asztalon osztálykönyv állott és noteszmumus. A falitábla itt maradt; most lázabellákat írnak rá a krétával.

Egy sarokágy mellett ülök naphosszat és most e két négy-szögméternyi hely; az otthonunk. Az éjjeli asztalon fénykép, virágok a kis firenzei vázánkban; az ablakpárkány teli könyvekkel. Suttogva beszélünk; egy külön, halk sziget a sarokban; a szoba többi lakója, mintha mögöttünk volna, távolabb kissé, — a derüs szemlélet vonalában. Szinte kedvesek így.

Csupa férfiak, haretérről jött tisztek, nagyobbrészt könnyű vagy gyógyuló betegek; hangosan beszélnek, tömémenten sokat kártyáznak; azt hiszem, többnyire unják magukat. A fennjáró fiatalok az első sarokbiaknál tolongnak, egymásnak adják, felváltva örzik naphosszat; mert a szemközti házból két világosbluzos nősemély könyököl nekik fíradhatatlanul, délutánhosszat s még tovább a terhes, májusi alkonyatban. Milyen élményteljes órák, ó — mennyi idegen férfi; messziről jött, fiatal katonák! Szegény, nélkülözö nőszívek itt a Ferencvárosban, a szűk utcán, a harmadik emeleten! Két testvérkisasszony, érettek, férjetlenek, — a papájuk szenál vagy ócskabutoros, diplomás férjét akart venni nekik, dolgozott, gyűjtött, — s most itt a háboru; — s a mindeneslányuk már a harmadik szép "diner"-szeretót kerítí odaatról a kórházból. De ők regényt olvasnak az ablakban: összesugnak "érdekes" profilt mutatva; csipkeujjas, telt, fehér karjukat kívánatos mozdulattal emelik a frizurájukhoz gyakran... Jaj, ha hallanák, ha tudnák, mi esoda beszédekkel fűszerezik ideben a játékot, hogy milyen szórakozás tárgyai lettek!...

Valami tréfás, könnyű könyvet olvasunk itt a sarokban; csak színből, hogy odaneszelhessünk néha a többire; — mint utazásainkban a vonaton beszélgetőkre:

ágáló, hangos, furesa, idegen utitársakra. Milyen jól tudunk így együtt figyelgetni; szemecskélve felszedni idegen dolgokat, szókat, jeleneteket! Mi "két cinkostársak a világgal szemben!"

"Ajaj, de sok repülőgépre lődöztem én odakinn, urak, — tizet, istenuesese nyolecat legalább is eltáltam!" A beteg főorvos fogadkozik így! Hihetetlenül naiv tódító; — mondják, tegnap egy szerb zászlót emlegetett, mint az ellen kezéből neki adatott kiesavarni; — sőt tegnapelőtt, (ha a hallgatósága nem nagyít vizsont,) a kileneszáztizentettes mozgósítási érmet valami nagyon ritkán nyerhető orvosi, hadimedálnak mutogatta. — "Ah, igen, persze, — gonoszkozik sunyin a fiatal mediciner, — nálunk is a legtöbb repülőgépet a vitéz doktor urak puffogtatták le!" Néhanyan halcan kuncognak a paplan alatt; a doktor hirtelen átér három darab tizezreket érő, régi olajfestmény leírására, me-

lyeket egy lengyel, főuri kastély lovagtermében vágott ki a rá-máikból. Most a keretazonél vannak; milyen kár, szeretné megmutatni!

A fiatal csufolódo azalatt ötözni kezd; szép, elegáns, ezüstös toalettkészletben kotorász, finom parfümszag árad az ágya felől. Ma urlaubja van, nagy vaesorára hivatalos. Borotvaszappant kenve módját leli, — immár harmadszor — hogy kiejtse a nevet, egy exminiszter kegyelmes urét, kikhez ma estélyre megy. Két lány van a háznál, az egyiket szeretnék neki elsözni; de akkora orrhoz, — mondja az elegáns ifju, — több pénzt kellene adniok.

Az öreg, sovány, fizetéses ápolónó a leghübb publikuma; az ágy fejeére könyököl és kopott, nagy fejével élénken bólogat. Majd ő is belemelegszik, gyorsan beszél, nem gyöz várni a lélekzettel, befelé is szívja a szókat. (Vége következik)

A konferencia

(Folytatás a 4-ik oldalról)

finom kópiái a diplomatikus politikának.

S a grófné megszólalt. Igen kellemes, bár kissé monoton hangon beszélt és olyan hangos vontatott sággal, hogy Baruchné nyomban elhatározta magában:

— Ha tavasszal visszajövök keleti utamról, nyomban így fogok beszélni.

S a grófné beszélt, beszélt. Kellemesen, nem tulságos okosan, nagyon sok kifejezésre nem tált magyar szót, s ezt hol franciával, hol némettel helyettesítette, de így is jól ment a dolog.

Az asszonyok körülte nagy esöndben hallgattak. Itt muszáj volt hallgatni, akár jól esett, akár nem esett jól.

S a grófné szerenesesen elmondta, mit akar kezdeményezni egy új vakok intézetének felállításában. Beszélt a tündér-ligetről vagy szigetről s felkérte a "kedves hölgyeket", hogy jövő pénteken ismét szereneseltessék őt, eszméik kiekerelése végett.

Ebben a pereben, mintha csak a földből nőttek volna ki, négy inas termett az óriási ebédlöben és temérdek kisebb nagyobb összehajtható bambusz-asztalkát raktak le az asszonyok elé. Azután teát helyeztek az asztalkákra, süteményt, és igen kedves harangjátékok rendeztettek a nehéz ezüst-kanalak s a finom japán esészék összeveredése által.

S most a hallgató asszonyok is beszéltek. Gondolatot gondolatlalt eseréltek ki a boldogtalan vakok érdekében és sokan a szellemes Pattan irónöhöz fordultak eszméért, majd a második és harmadik irónöhöz, aki valami királyi kitüntetéssel ékesített hölgy volt s egész délután azzal mulatozott, hogy a három zsidónót fixirozta.

S a grófnó minden asztalkánál

megállt egy percre. Meghallgatta a vendégeit, de legtöbább a Kabókné asztalánál, időzött.

Kabóknének fényes ideája volt, melyet azonban csak "entre nous" mondhatott el.

— Akkor arra kell kérnem — szölt láthatólag örülve a grófnó a fantasztikus ideának, melyből holmi nagyobb vonásokat megsugott neki Kabókné, — hogy holnap délután ismét szereneseltessen engem. Az eszme fényes! Kitünő! Hallottam, hogy nagyon ötletes asszony, igen örülök, hogy megismerhettem.

Az areokon nincs egy makulányi elváltozás, de belülről epeömlést kaptak az asszonyok. Kabóknét külön is meghívta gróf Temesváryné! — A legfrisebb szalon-abrak. És Baruchné visszamegy Nagy Jánosné mellé, aki ma szokatlanul kedvetlen és nem igen hallja és látja, mi történik körülötte. A szeméit néha lehunyja, majd figyelmesen néz a padlóra, mintha valamit keresne ott... Lábnymokat... Az egykori grófi nevelő lányomait... De azért gépiesen mosolyg és felel mindenkinek, pedig a torkát valami sirásfélle érzés szorongatja. És megvetéssel néz a szemközti tükörbe, ahol saját magát látja egyszerű és mégis igen drága fekete selyem ruhájában, gyönyörű kis bársonylappal a fején, melyről egy harminc forintos stuc-toll esügg le a nyakára.

S ebben a pereben a háta mögött megszólal a grófné:

— Remélem, kedves nővérevel tart holnap délután?

Egy keeses fejhajítás, egy ulvarias mosoly, utána egy diadalmas, s mikor másodsor néz he a tükörbe, másodsor néz a saját areába megvetéssel, de most azt mondja magában:

— Milyen ostoba vagyok!